

2018–2019 роки

Вирішення судових спорів

SAYENKO KHARENKO
NEWLAW FIRM

У 2017 – 2018 роках здійснення правосуддя в Україні зазнало значних змін. Зокрема було розпочато проведення чи не наймасштабнішої судової реформи в історії незалежної України. Процес реформування складається із кількох етапів, першим з яких було створення нового Верховного Суду та обрання до нього нових суддів.

Визначні події:

- 03.10.2017** прийняті нові процесуальні кодекси
- 30.11.2017** визначено день початку роботи Верховного Суду
- 15.12.2017** набрали чинності нові процесуальні кодекси: початок роботи Верховного Суду
- 29.12.2017** Укази Президента України щодо зміни структури місцевих та апеляційних судів
- 28.09.2018** Укази Президента України про переведення суддів апеляційних судів
- 03.10.2018** почали роботу нові апеляційні суди
- 01.12.2018** оголошення про початок роботи ЄСІТС (електронний суд) з 01.03.2019
- 01.01.2019** представництво в судах усіх інстанцій здійснюють адвокати
- 28.02.2019** оголошення про початок роботи ЄСІТС відкликано. ЄСІТС так і не була офіційно запроваджена.

Верховний Суд

Конкурс до Верховного Суду (2017):

Кількість суддів*

Станом на 01.01.2019

Розгляд справ Верховним Судом

77 235 нерозглянутих судових справ
передано на розгляд до Верховного Суду.

За рік Верховним Судом розглянуто **46 894** справи:

		Передано нерозглянутих справ		Отримано справ по 31.12.2018		Розглянуто:
1	Велика Палата	→	171	→	2 521	→ 1 711
2	Касаційний господарський суд	→	3 703	→	11 897	→ 7 859
3	Касаційний цивільний суд	→	27 483	→	25 859	→ 15 496
4	Касаційний адміністративний суд	→	42 440	→	34 439	→ 18 006
5	Касаційний кримінальний суд	→	3 438	→	12 522	→ 3 822

Кількість окремих думок:

Нові суди за 2018 рік

Велика Палата → **270**

Касаційний господарський суд → **22**

Касаційний адміністративний суд → **42**

Касаційний кримінальний суд → **83**

Касаційний цивільний суд → **81**

Попередні суди за весь період роботи

Верховний Суд України → **75**

Вищий господарський суд України → **100**

Вищий адміністративний суд України → **114**

Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ → **16**

Реорганізація судів

Суди першої інстанції:

Суди загальної юрисдикції:

планується ліквідувати / реорганізувати

656

планується утворити

280

Місцеві господарські суди:

планується ліквідувати

27

планується утворити

27

Апеляційні суди:

Апеляційні суди загальної юрисдикції:

ліквідовано

27

утворено

26

Апеляційні господарські суди:

8

7

Апеляційні адміністративні суди:

9

8

Карта апеляційних господарських судів

1.

Східний апеляційний господарський суд включає Донецьку, Луганську, Полтавську та Харківську області

2.

Центральний апеляційний господарський суд включає Дніпропетровську, Запорізьку та Кіровоградську області

3.

Південний апеляційний господарський суд включає Автономну Республіку Крим і місто Севастополь

4.

Південно-західний апеляційний господарський суд включає Миколаївську, Одеську та Херсонську області

5.

Північний апеляційний господарський суд включає Київську, Сумську, Черкаську, Чернігівську області та місто Київ

6.

Північно-західний апеляційний господарський суд включає Вінницьку, Волинську, Житомирську, Рівненську та Хмельницьку області

7.

Західний апеляційний господарський суд включає Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Тернопільську та Чернівецьку області

Карта апеляційних адміністративних судів

1. Перший апеляційний адміністративний суд включає Донецьку та Луганську області

2. Другий апеляційний адміністративний суд включає Полтавську, Сумську та Харківську області

3. Третій апеляційний адміністративний суд включає Дніпропетровську, Запорізьку та Кіровоградську області

4. Четвертий апеляційний адміністративний суд включає Автономну Республіку Крим і місто Севастополь

5. П'ятий апеляційний адміністративний суд включає Миколаївську, Одеську та Херсонську області

6. Шостий апеляційний адміністративний суд включає Київську, Черкаську, Чернігівську області та місто Київ

7. Сьомий апеляційний адміністративний суд включає Вінницьку, Житомирську, Хмельницьку та Чернівецьку області

8. Восьмий апеляційний адміністративний суд включає Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Рівненську та Тернопільську області

Нові інструменти судового захисту

Можливість судового захисту у спосіб, який буде ефективно відновлювати порушене право

Нові засоби доказування: електронні докази, показання свідків, експертиза на замовлення учасника справи

Електронний суд

Урегулювання спору за участі судді

Нові форми провадження: наказне, позовне (загальне та спрощене)

Заходи процесуального примусу за порушення процесуальних обов'язків

Відшкодування витрат на професійну правничу допомогу адвокатів, зустрічне запезпечення позову

Типові та зразкові судові справи у адміністративному процесі

Установлений законом строк розгляду господарських справ

Наказне провадження – 25 днів:

5 днів

строк розгляду заяви
про видачу судового
наказу

15 днів

строк на подання заяви
про скасування
судового наказу

через 5 днів

строк розгляду
заяви про видачу
судового наказу

Спрощене позовне провадження – 150 днів

5 днів

строк для відкриття
провадження у справі

60 днів

строк розгляду справи,
ухвалення рішення

20 днів

строк на апеляційне
оскарження рішення суду

5 днів

строк на відкриття
апеляційного
провадження

60 днів

строк розгляду апеляційної
скарги, набрання рішенням
суду законної сили

за загальним правилом
касаційний перегляд
судових рішень не
здійснюється

Загальне позовне провадження – 300 днів

5 днів

строк для відкриття провадження у справі

90 днів

максимальний строк підготовчого провадження

30 днів

строк розгляду справи по суті, ухвалення рішення

20 днів

строк на апеляційне оскарження рішення суду

5 днів

строк на відкриття апеляційного провадження

60 днів

строк розгляду апеляційної скарги, набрання рішенням суду законної сили

20 днів

строк на касаційне оскарження рішення суду

10 днів

строк для відкриття касаційного провадження

60 днів

строк розгляду касаційної скарги

Майнові критерії для обрання виду провадження у 2019 році (розмір вимог):

до 192 100

можливо розглядати у **наказному** провадженні

до 960 500

можливо розглядати у **спрощеному позовному** провадженні

понад 960 500

підлягають розгляду у **загальному позовному** провадженні

Розмір штрафу у 2019 році за зловживання процесуальними правами

Господарські справи

перше порушення

1 921 – 19 210 грн.

повторне порушення

9 605 – 96 050 грн.

Цивільні та адміністративні справи

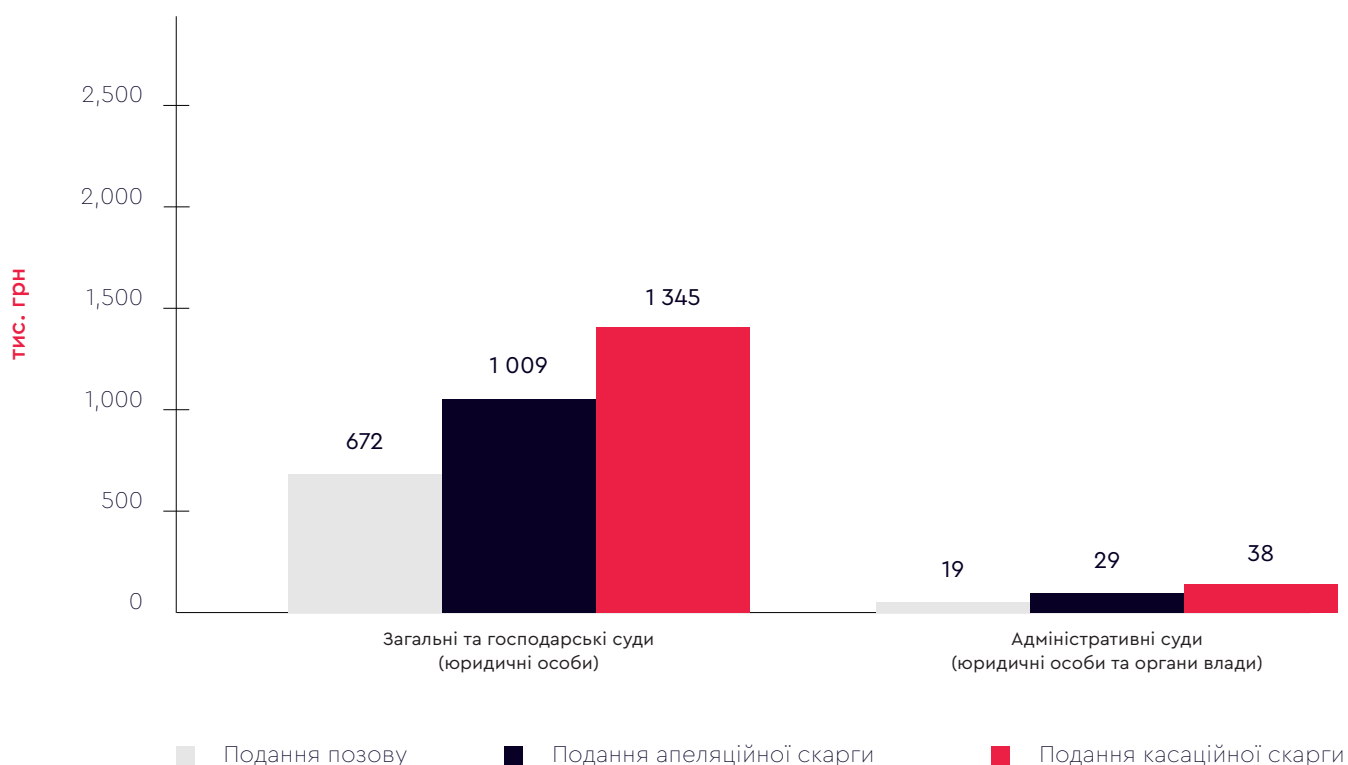
перше порушення

576,30 – 5 763 грн.

повторне порушення

1 921 – 19 210 грн.

Граничні розміри ставок судового збору за вимогами майнового характеру у 2019 році

Ключові зміни у 2019 році

31 січня

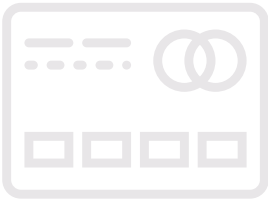
- можливість визначення у судовому рішенні про нарахування відсотків або пені до моменту виконання рішення
- органи примусового виконання рішень будуть здійснювати таке нарахування у спосіб, визначений у судовому рішенні
- представництво в судах усіх інстанцій здійснюють адвокати за виключенням окремих категорій справ
- розмір судового збору за подання адміністративних позовів суб'єктами владних повноважень та юридичними особами зменшено з 672 350 грн. до 19 210 грн

34 січня

- ліквідація або смерть солідарного боржника не припиняють обов'язку решти солідарних боржників перед кредитором.
- порука залишається чинною у разі збільшення обсягу основного зобов'язання без згоди поручителя
- реконструйовані, новостворені об'єкти нерухомості вважаються предметом іпотеки відповідно до іпотечного договору

Найбільш значущі правові позиції Верховного Суду

Справа щодо нарахування процентів за користування кредитом

Після спливу визначеного договором строку кредитування чи в разі пред'явлення до позичальника вимоги про дострокове повернення кредиту право кредитодавця нараховувати передбачені договором проценти за кредитом припиняється.

Початок перебігу позовної давності для погашення щомісячних платежів за договором визначається за кожним таким черговим платежем з моменту його прострочення.

Зобов'язання може бути належно виконане простроченим боржником і після спливу позовної давності. Особа, яка виконала зобов'язання після спливу позовної давності, не має права вимагати повернення виконаного навіть якщо вона в момент виконання не знала про сплив позовної давності.

(Постанова ВП ВС від 28.03.2018 року у справі № 444/9519/12)

Забезпечення виконання зобов'язань

Передача іпотекодержателю права власності на предмет іпотеки є способом позасудового врегулювання, який здійснюється за згодою сторін без звернення до суду. Суди не наділені повноваженнями звертати стягнення на предмет іпотеки через визнання права власності на нього за іпотекодержателем.

(Постанова ВП ВС від 23.05.2018 року у справі № 916/5073/15)

Вимогу до поручителя про виконання ним солідарного з боржником зобов'язання за договором має бути пред'явлено в судовому порядку в межах строку дії поруки, тобто протягом шести місяців з моменту настання строку погашення чергового платежу за основним зобов'язанням.

У разі пред'явлення банком вимог до поручителя більш ніж через шість місяців після настання строку для виконання відповідної частини основного зобов'язання порука припиняється в частині певних щомісячних зобов'язань щодо повернення грошових коштів поза межами цього строку.

(Постанова ВП ВС від 13.06.2018 року у справі № 408/8040/12)

Внесення нотаріусом до реєстру запису про припинення іпотеки є офіційним підтвердженням наявності юридичного факту припинення іпотеки, але такий факт не створюється реєстраційною дією нотаріуса. Наявність спірного запису в реєстрі про припинення іпотеки не позбавляє іпотекодержателя права доводити обставини дійсності такої іпотеки в суді.

Договори, якими компанія обґрунтовує правові підстави користування спірними приміщеннями, укладені щодо майна, переданого в іпотеку, без згоди іпотекодержателя, що зумовлює їхню нікчемність та не створює інших юридичних наслідків, крім пов'язаних з їхньою нікчемністю.

(Постанова ВП ВС від 23.05.2018 року у справі № 910/73/17)

Оскарження звіту про оцінювання майна

Звіт про оцінювання майна є документом, що містить висновки про вартість майна та підтверджує виконані процедури з оцінювання майна суб'єктом оціночної діяльності — суб'єктом господарювання відповідно до договору. Звіт підписується оцінювачами, які безпосередньо проводили оцінювання майна, і скріплюється підписом керівника суб'єкта оціночної діяльності. Звіт про оцінювання майна не створює жодних правових наслідків для учасників правовідносин з оцінювання майна, а лише показує та підтверджує зроблені суб'єктом оціночної діяльності — суб'єктом господарювання висновки і його дії щодо реалізації своєї практичної діяльності.

Отже, встановлена правова природа звіту про оцінювання майна унеможливорює здійснення судового розгляду щодо застосування до нього наслідків, пов'язаних зі скасуванням юридичних актів чи визнанням недійсними правочинів.

(Постанова ВП ВС від 13.03.2018 року у справі № 914/881/17)

Виконання судових рішень

У разі зазначення в судовому рішенні про стягнення суми коштів в іноземній валюті з зазначенням гривневого еквіваленту стягувачеві має бути перерахована вказана в резолютивній частині судового рішення сума в іноземній валюті, а не її еквівалент у гривні.

Перерахування стягувачеві суми в гривнях чи іншій валюті, аніж валюта, зазначена в резолютивній частині судового рішення, не вважається належним виконанням судового рішення. **(Постанова ВП ВС від 04.07.2018 року у справі № 761/12665/14-ц)**

Велика Палата Верховного Суду відступила від свого висновку щодо наявності єдиного виконавчого провадження щодо боржника незалежно від кількості судових рішень та юрисдикцій, у яких ці судові рішення було ухвалено.

Приватний виконавець не зобов'язаний передавати виконавчий документ чи виконавче провадження для виконання тому державному чи приватному виконавцеві, який перший відкрив виконавче провадження, для виконання кількох рішень щодо одного боржника в рамках зведеного виконавчого провадження. **(Постанова ВП ВС від 05.12.2018 року у справі № 904/7326/17)**

Екологічне законодавство. «Справа про дельфінів»

Громадська організація має право звернутися до суду для усунення порушень вимог екологічного законодавства. У такому спорі громадська організація фактично реалізує повноваження органу державної влади як суб'єкта владних повноважень.

Оскільки зверненням з таким позовом позивач фактично замінює органи державної влади в питанні здійснення контролю за дотриманням природоохоронного законодавства, такий спір має публічно-правовий характер та має вирішуватися в порядку адміністративного судочинства.

(Постанова ВП ВС від 11.12.2018 року у справі № 910/8122/17)

Відповідальність керівника у процедурі банкрутства

Верховний Суд визнав обґрунтованим покладення на керівника підприємства субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями боржника у процедурі банкрутства.

Доказування розміру відповідальності не передбачає обов'язкової наявності вироку в кримінальному провадженні про встановлення вини керівника в протиправних діях.

(Постанова ВС КГС від 30.01.2018 року у справі № 923/862/15)

Корпоративні відносини

Встановлені законом вимоги до порядку скликання та проведення загальних зборів акціонерів мають завдання забезпечити власникам акцій реальну можливість реалізувати своє право впливати на діяльність товариства через вищий орган управління — загальні збори. Законом України «Про акціонерні товариства» не встановлено заборони щодо проведення річних загальних зборів акціонерів після 30 квітня.

Термін, до якого має бути проведено річні загальні збори, є за своєю суттю терміном виконання товариством свого обов'язку щодо скликання загальних зборів акціонерів. Встановлення зазначеного терміну спрямоване на забезпечення прав акціонера (на участь в управлінні акціонерним товариством, систематичне інформування акціонера про хід справ у товаристві, його фінансовий стан тощо) та не може розглядатись як обмежувальна умова, що перешкоджає реалізації акціонером відповідних прав. Порухення акціонерним товариством встановленого терміну скликання та проведення річних загальних зборів не має наслідком звільнення товариства від проведення зазначених зборів за результатами звітного року.

(Постанова ВС КГС від 03.07.2018 року у справі № 926/2301/17)

Припинення повноважень члена виконавчого органу може відбутися в будь-який час та з будь-яких підстав. Припинення повноважень члена виконавчого органу гарантується нормами цивільного права для припинення або запобігання негативному впливу на управлінську діяльність товариства. Потреба таких правил зумовлена специфічним статусом члена виконавчого органу, який отримав від уповноваженого органу товариства право на управління.

Встановлена п. 5 ч. 1 ст. 41 КЗпП України підстава розірвання трудового договору не передбачає потреби попереднього повідомлення про звільнення, з'ясування вини працівника, доцільності та причини звільнення, врахування попередньої роботи та інших позитивних результатів діяльності працівників.

(Постанова ВС КЦС від 11.07.2018 року у справі № 724/140/16-ц)

У договірних відносинах

Обмеження повноважень щодо представництва юридичної особи набуває юридичної сили для третьої особи в тому разі, якщо саме вона, ця третя особа, вступаючи у відносини з юридичною особою та укладаючи договір, діяла недобросовісно або нерозумно, зокрема, достеменно знала про відсутність у виконавчого органу товариства потрібного обсягу повноважень або мала би, проявивши принаймні розумну обачність, знати про це. Тягар доказування недобросовісності та нерозумності в поведінці третьої особи несе юридична особа.

Закон не встановлює виключного переліку обставин, які свідчать про недобросовісність чи нерозумність дій третьої особи у відносинах із юридичною особою. Тому висновок про добросовісність поведінки третьої особи залежить від того, чи відповідає укладення договору її внутрішній волі, чи бажала третя особа реального настання правових наслідків, що зумовлені договором, і чи настали такі наслідки насправді.

Отже, підлягає оцінці поведінка третьої особи не лише до та в момент укладення оспорюваного договору, але й після його укладення, зокрема, чи виконала третя особа свої обов'язки за договором, у який спосіб, як у надалі третя особа розпорядилася одержаним за оспорюваним договором, чи не було залучення третьої особи до участі в укладенні договору формальною дією, спрямованою на подальше відчуження предмета договору для протиправного позбавлення юридичної особи права власності на майно.

(Постанова ВС КГС від 19.06.2018 року у справі № 908/4550/15)

Користування землею

Для поновлення договору оренди землі потрібна наявність таких юридичних фактів: орендар належно виконує свої обов'язки за договором оренди; до закінчення строку дії договору він повідомив орендодавця в установлені строки про свій намір скористатися переважним правом на укладення договору на новий строк; до листа-повідомлення орендар додав проект додаткової угоди, продовжує користуватися виділеною земельною ділянкою; орендодавець письмово не повідомив орендаря про відмову в поновленні договору оренди.

Підлягає захисту переважне право орендаря в разі укладення договору оренди з новим орендарем за умови дотримання процедури повідомлення попереднім орендарем про намір реалізувати переважне право, продовження користування земельною ділянкою після закінчення строку дії договору оренди і відсутності протягом місяця після закінчення строку дії договору оренди заперечень орендодавця щодо поновлення договору.

(Постанова ВП ВС від 10.04.2018 року у справі № 594/376/17-ц)

Самочинне будівництво

Для того, щоб новостворене майно стало об'єктом цивільно-правових відносин, потрібно виконання трьох умов:

- завершення будівництва;
- прийняття до експлуатації;
- державна реєстрація.

Доки ці умови не виконано, особа вважається лише власником матеріалів, обладнання тощо, що використали у процесі будівництва (створення майна).

Спір про знесення самочинного будівництва не пов'язаний з розв'язанням питання щодо речового права, а є публічно-правовим, оскільки виникає за участю суб'єкта владних повноважень, що реалізовує в спірних правовідносинах надані йому чинним законодавством владні управлінські функції стосовно виявлення факту самочинного будівництва та усунення порушень через знесення самочинно збудованих об'єктів містобудування. Справа за позовом такого суб'єкта належить до компетенції адміністративних судів.

(Постанова ВП ВС від 22.05.2018 року у справі № 826/4089/16)

Енергопостачання

Відмова ПАТ «Київенерго» у здійсненні дії щодо укладення договору про постачання електричної енергії до майнового комплексу з посиланням на наявний договір з попереднім власником не ґрунтується на вимогах закону та порушує права нового власника щодо реалізації права власності на належне йому нерухоме майно.

Зобов'язання з розірвання договору про постачання електричної енергії з попереднім споживачем покладені на сторони такого договору, і новий власник, який виявив бажання стати споживачем електричної енергії, не наділений повноваженнями вчиняти дії, спрямовані на розірвання договору та не має нести будь-яких обов'язків у правовідносинах, які виникли між іншими суб'єктами.

У разі невиконання постачальником електричної енергії зобов'язання з укладення договору про постачання електричної енергії, який відповідає типовому договору, таке право підлягає захисту судом.

(Постанова ВП ВС від 08.05.2018 року у справі № 757/45133/15-ц)

Сергій Погребной

Партнер

Т. +380 44 499 6000
sp@sk.ua

Олексій Колток

Радник

Т. +380 44 499 6000
oko@sk.ua

info@sk.ua

т: +380 44 499 6000

т: +380 44 389 5000

Провулок Музейний, 10
м. Київ 01001, Україна

sk.ua

